

ПОСТУПАЊЕ СА ДОКАЗИМА О ПОРЕКЛУ ЗА СЛУЧАЈ ЈЕДИНСТВЕНЕ ПОШИЉКЕ

Приликом примене споразума о слободној трговини базираних на пан-европским правилима о пореклу робе, у протеклом периоду уочено је више случајева да једну јединствену пошиљку (роба допремљена по једном транспортном документу) прате два или више доказа о пореклу (који се односе на део робе у пошиљци). С обзиром да у пракси постоје различита мишљења о прихватљивости приложених доказа о пореклу, што за последицу има различито поступање, у циљу уједначавања праксе даје се следеће објашњење.

1. Законски основи у протоколима о пореклу

а) Правни појам израза „пошиљка”

Регионална конвенција о пан-евро-медитеранским преференцијалним правилима о пореклу („Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 7/2013), даље Конвенција, као и протоколи о пореклу у споразумима о слободној трговини базираним на пан-европским правилима о пореклу робе, регулишу на принципијелно идентичан начин питање пошиљака праћених доказима о пореклу.

На основу дефиниције дате у чл. 1. Прилога I Конвенције, под „пошиљком” се подразумевају производи:

- 1) које један извозник истовремено шаље једном примаоцу;¹ или
- 2) обухваћени једним превозним документом који покрива њихову допрему од извозника до примаоца;² или
- 3) у недостатку документа из претходне тач. 2), који су обухваћени једном фактуром.

Из наведене дефиниције (важно је нагласити да се ради о **правној** дефиницији) произлази да испуњавање **било којег** од наведена три услова даје могућност да се производи сматрају „пошиљком”. Ипак, јасно је да се у сва три случаја подразумева да „пошиљка” садржи производе који се истовремено испоручују од једног пошиљаоца ка једном примаоцу (дакле, и у случајевим наведеним у тач. 2) и 3), по правилу, биће испуњен услов наведен у тач. 1), осим изнимно, нпр. када се примењује члан 25. Прилога I Конвенције).

---

¹У овој дефиницији израз „шаље” има следеће значење: „учинити да се пренесе од једног лица другом или са једног места на друго”. Због тога, ова дефиниција термина „пошиљка” не односи се само на ситуацију када извозник истовремено доставља производе примаоцу уз ангажовање трећих лица (нпр. превозника, шпедитера итд), већ и на случајеве када би сам извозник сопственим превозом допремио робу примаоцу или када би примаоц у просторијама извозника сам преузео робу и допремио је у Србију.

²Наведена дефиниција дозвољава и могућност да се у једном транспортном средству налазе производи које један извозник шаље једном примаоцу, али су праћени са два или више транспортних докумената.

Такође, може се закључити да се производи обухваћени једном фактуром (случај под тач. 3) у претходном ставу) могу сматрати „пошиљком” само у случају када:

(i) не постоји превозни документ (нпр. у случају превоза за сопствене потребе);

(ii) превозни документ се не односи на робу коју само један извозник шаље само једном примаоцу (нпр. у случају збирних пошиљака).

б) Одредбе у Протоколима о пореклу које се везују за појам „пошиљка”

У Прилогу I Конвенције појам „пошиљка” егзистира у следећим одредбама:

(i) растављање и састављање пошиљака сматра се недовољним поступцима обраде или прераде (члан 6. тачка 1. под б));

(ii) кад се **пошиљка** састоји из низа истих производа сврстаних у исти тар. број Хармонизованог система, сваки производ мора се узимати појединачно (део регулативе који се односи на квалификацијску јединицу), (члан 7. под б));

(iii) све одредбе о директном транспорту односе се на једну јединствену пошиљку (члан 12.);

(iv) изјаву о пореклу на фактури може да сачини било који извозник за било коју **пошиљку** која се састоји од једног или више пакета који садрже производ са пореклом, чија укупна вредност не прелази 6.000 евра (члан 21.);

(v) кад се на захтев возника и под условима које су одредили царински органи стране уговорнице увознице, увозе у више **пошиљки** растављени или не састављени производи у смислу Основног правила 2(a) Хармонизованог система, који се сврставају у одељке XVI и XVII или у тарифне бројеве 7308 и 9406 Хармонизованог система, царинским органима се зато производ подноси само један доказ о пореклу при увозу прве делимичне пошиљке (одредба о сукцесивном увозу), (члан 25.);

(vi) индиректно, у одредбама о изузећима од доказивања порекла (мали пакети), (члан 26);

(vii) одредбе о износима израженим у еврима, које се примењују на случајеве наведене у претходним тач. iv) и vi), (члан 30.).

2. Одредбе у Прилогу I Конвенције које доказе о пореклу везују за појам „пошиљка”

а) Општа разматрања

У пракси је уобичајена ситуација да једну пошиљку прати један доказ о пореклу. Међутим, треба уочити да у правилима о пореклу ни на који начин **није искључена могућност да једну пошиљку прати више доказа о пореклу** (нпр. два или више сертификата EUR.1 или EUR-MED, односно две или више изјава о пореклу на фактурама сачињених од стране овлашћеног извозника). До оваквих ситуација у пракси најчешће долази када је део производа стекао порекло применом кумулације, а део без примене кумулације или када се доказује порекло различитих страна уговорница са којима је могућа примена дијагоналне кумулације порекла. Ипак, треба нагласити да правила о пореклу не искључују такву могућност ни када се потврђује порекло исте земље или територије које је стечено на идентичан начин.

Спорна ситуација може да настане само када се као доказ о пореклу појављује једна или више изјава о пореклу на фактурама коју може да сачини **било који извозник** (дакле, наведено се **не односи** на изјаве које сачињавају овлашћени извозници), под условима наведеним у тач. 1.б)(iv) овог акта (видети следећу тач. б).

б) Услови за сачињавање изјаве о пореклу на фактури од стране било ког извозника

Сходно одредбама датим у Прилогу I Конвенције, услови за сачињавање изјаве о пореклу су следећи (кумулативно):

- (i) изјаву о пореклу може да сачини било који извозник;
- (ii) изјаву о пореклу може да буде сачињена за било коју пошиљку која састоји од једног или више пакета који садрже производ са пореклом; и
- (iii) укупна вредност производа са пореклом у пошиљци не сме да прелази 6.000,00 EUR.

Из наведених услова, директно произлази следеће:

- 1) изјава о пореклу на фактури може да се сачини за било коју пошиљку чија укупна вредност не прелази 6.000,00 EUR;
- 2) уколико укупна вредност пошиљке прелази износ од 6.000,00 EUR, изјава о пореклу на фактури може да се сачини уколико **укупна вредност производа са пореклом** не прелази износ од 6.000,00 EUR;

3. Практична примена одредби које се односе на сачињавање изјаве о пореклу на фактури

С обзиром да се у пракси појављују проблеми и различити ставови о прихватљивости приложених доказа о пореклу, у наставку су наведени карактеристични случајеви везани за прихватање изјава о пореклу на фактурама:

1) Уколико је роба приспела по једном превозном документу (нпр. CMR), а садржи пошиљке од **више извозника ка различитим примаоцима** у Србији (свака појединачна фактура - један извозник, један прималац), при чему су извозници сачинили изјаве о пореклу на фактурама, свака појединачна изјава о пореклу на фактури код које вредност производа са пореклом **не прелази 6.000,00 EUR** (на паритету Ex-Works) **може да буде прихваћена** за примену преференцијала, с обзиром да се у овом случају роба обухваћена сваком појединачном фактуром сматра засебном пошиљком.

2) Уколико је роба приспела по једном превозном документу (нпр. CMR), а садржи пошиљке од **једног извозника ка различитим примаоцима** у Србији (свака појединачна фактура - један извозник, један прималац), при чему је извозник сачинио изјаве о пореклу на фактурама, свака појединачна изјава код које вредност производа са пореклом **не прелази 6.000,00 EUR** (на паритету Ex-Works) **може да буде прихваћена** за примену преференцијала, с обзиром да се у овом случају роба обухваћена сваком појединачном фактуром сматра засебном пошиљком.

3) Уколико је роба приспела по једном превозном документу (нпр. CMR), а пошиљка садржи робу коју **један извозник шаље једном примаоцу** у Србији, чија је фактурна вредност **већа** од 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works) и ако је на издатој фактури сачињена изјава о пореклу, уколико пошиљка садржи производе са пореклом и производе без порекла, разликују се две ситуације:

- a) Ако је укупна вредност **производа са пореклом** у пошиљци **већа** од 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), не прихвата се преференцијални статус робе у увозу;
- б) Ако укупна вредност **производа са пореклом** у пошиљци **не прелази** 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), прихвата се преференцијални статус робе у увозу.

4) Уколико је роба приспела по једном превозном документу (нпр. CMR), а пошиљка садржи робу за коју је **један извозник издао више појединачних фактура за истог примаоца** у Србији и ако су на њима сачињене изјаве о пореклу, при чему је укупна вредност робе достављена по конкретном превозном документу **већа** од 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), уколико пошиљка садржи производе са пореклом и производе без порекла, разликују се две ситуације:

- a) Ако је укупна вредност **производа са пореклом** у пошиљци **већа** од 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), не прихвата се преференцијални статус робе у увозу, за све фактуре које садрже изјаву о пореклу;
- б) Ако укупна вредност **производа са пореклом** у пошиљци **не прелази** 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), прихвата се преференцијални статус робе у увозу, за све фактуре које садрже изјаву о пореклу.

5) Уколико је роба приспела по једном превозном документу (нпр. CMR), а пошиљка садржи робу за коју је **један извозник издао више појединачних фактура за истог примаоца** у Србији и ако је **за део робе у пошиљци издат сертификат EUR.1**, а за део робе у пошиљци порекло се доказује сачињеним изјавама о пореклу на фактурама, при чему је укупна вредност робе у пошиљци **већа** од 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), уколико пошиљка садржи производе са пореклом и производе без порекла,³ разликују се две ситуације:

- a) Ако је укупна вредност **производа са пореклом** у пошиљци **већа** од 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), прихвата се сертификат EUR.1, али се не прихватају изјаве о пореклу на фактурама;
- б) Ако укупна вредност **производа са пореклом** у пошиљци **не прелази** 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works), прихватају се сви приложени докази о пореклу. Ипак, с обзиром да овде постоје две врсте доказа о пореклу (EUR.1 и изјава о пореклу на фактури), у **случају сумње** у аутентичност поднетих доказа о пореклу или у стварно порекло робе, препорука је да се сви приложени докази о пореклу робе (EUR.1 и изјаве о пореклу на фактурама) пошаљу на накнадну проверу надлежној царинској администрацији.

б) Уколико је роба коју **један извозник шаље једном примаоцу** у Србији приспела по два (исто важи и уколико их је више) превозна документа (нпр. CMR) у једном превозном средству, а роба је вредности веће од 6.000,00 EUR (на паритету Ex-Works) и праћена је са два доказа о пореклу (нпр. сертификат EUR.1 и изјава о пореклу на фактури) од којих се сваки односи на производе обухваћене једном

---

³Идентичан приступ је и у случају када су сви производи у пошиљци са пореклом.

од приложених превозних исправа, **ради се о две пошиљке** (с обзиром да је роба испоручена по два превозна документа) и оба доказа о пореклу **могу** да буду прихваћена за одобравање преференцијалног статуса робе. Наравно, **за изјаву о пореклу на фактури мора да буде испуњен и услов да укупна вредност производа са пореклом у пошиљци на коју се изјава односи** (роба у појединачном превозном документу за коју је сачињена изјава) **не прелази 6.000,00 EUR** (на паритету Ex-Works)). У супротном изјава о пореклу на фактури не би била прихваћена за остваривање преференцијалног статуса робе.

Овде треба имати у виду да наведени случајеви у тачки 6. представљају могућу ситуацију у пословању компанија у оквиру нпр. Европске уније узимајући у обзир чињеницу да компаније могу имати регистроване пословне јединице у више земаља чланица ЕУ. Са друге стране, уколико је доказе о пореклу пратило више транспортних докумената везаних за једно превозно средство, а из ових докумената је уочљиво да се ради о једном истом месту издавања, ова чињеница представља сумњу у аутентичност издатих доказа о пореклу и разлог за иницирање слања предметних доказа и пратеће документације на накнадну проверу надлежној царинској администрацији земље извознице. О наведеном надлежне царинске испоставе могу се консултовати са Одељењем за порекло робе.

7) Уколико купац у Србији допрема робу **властитим превозним средством** (тј. не постоји превозни документ, као што су нпр. товарни листови CMR, CIM итд, који покрива допрему робе од извозника до примаоца), под пошиљком се подразумевају производи који су обухваћени једном фактуром, а могу да настану следеће ситуације:

- а) Купац преузима робу од **једног продавца** и сву преузету робу **истовремено** допрема у Србију. Без обзира да ли је за ту робу издата једна или више фактура, изјаве о пореклу на фактурама могу да буду прихваћене за одобравање преференцијалног статуса само уколико укупна вредност **производа са порекломне прелази 6.000,00 EUR** (на паритету Ex-Works);
- б) Купац преузима робу од два или више продаваца и сву преузету робу истовремено допрема у Србију. Изјаве о пореклу на фактурамасачињене од сваког продавца узимају се засебно, тј. свака од њих може да буде прихваћена за одобравање преференцијалног статуса само уколико укупна вредност **производа са пореклом по појединачној фактури не прелази 6.000,00 EUR** (на паритету Ex-Works). При томе, уколико неки од продаваца изда више фактура за преузету робу, за робу коју је он фактурисао примењује се поступак наведен у претходној тач. а).